

Cesta davu a cesta odloučenosti

Většina duchovních učeních poukazuje na nutnost jít jinou cestou než pohodlnou a nevědomou cestou davu. Ani v jediné kultuře se nepotulovaly krajem davy mudrců, nikde nenajdeme, že by moudrost byla většinovým jevem. Naopak, pokud se moudrost kdy vyskytne, je jí vždy vzácně jako šafránu a není majetkem masy. Budí vždy pozornost, většinou svou jinakostí, zvláštností, často i nepochopitelností, ráda se skrývá, bývá i nenápadná, osamělá nebo se ta moudrost projevuje nějakou neobvyklou způsobu života, chování a řeči. Neznamena to však, že všechno zvláštní, exotické a nové musí být nutně moudré. Avšak nositelé moudrosti často činí a říkají otevřeně věci, které jsou nové, objevné a životně důležité. Vlívají naději, ale často říkají i věci nepopulární, nelíbivé, náročné na změnu myšlení a chování, na změnu k lepšímu, věci nepohodlné pro pohodlné. Jsou to různí světcí, mudrci, proroci a zakladatelé nových směrů. Pravidelně bývají nepochopeni, odmítáni, pronásledováni, podezírání z nepravostí, dokonce trestáni a usmrceni.

Jejich myšlenky a učeních však zůstávají dlouho po jejich smrti platné a pomáhají k dobrému. Jejich duchovní poznání a z něho plynoucí jednání, jejich činy a oběti je přežívají a v budoucnosti blízké nebo vzdálené dochází na jejich slova a potvrzuje se správnost toho co hlásali. Potvrzuje se na nich rčení, že doma nikdo prorokem není. A jak by mohl být, vždyť není vždy snadné pochopit rozdílnost, originalitu či dokonce genialitu. Je přece tak jiná a právě proto je často odmítána, označována za nepřátelskou, nebezpečnou či dokonce vyvolanou zlými silami, které je třeba potírat nebo se před nimi chránit. Rozlišit kdy se o co jedná může opět jenom moudrost, ona vzácná bylinka, kterou náš svět je tak řídko osázen, bylinka však vytrvalá a přes všechny svízele tu a tam se po celé lidské dějiny přece jen objevující. Díky jí je náš svět vždy o kousek lepší, krásnější a příhodnější pro život.

Jarmila Plotěná

Uveřejňujeme část stopy a cesty unitářství v našich zemích obsahující zajímavá fakta o kořenech unitářství u nás, ačkoliv kniha vyšla již v r. 1936. V mnohém objasňuje proč jsou unitáři tak různorodí ve víře a jakými způsoby hledali vlastní cestu.

Tvůrčí náboženství

Domyšlená a nedomyšlená reformace

Pikharti, bratři a sestry svobodného ducha

Od prvního úsvitu dějin byl tedy u nás nápadně velký sklon k přemýšlivosti, svobodě, a tím s hlediska církevního ke kacířství. Česká reformace se nezačala Husem, nýbrž měla už hluboko v českém člověku připravenou půdu. Pro odlišné přesvědčení náboženské netrpěl jen Mistr Jan, nýbrž sta a sta před ním a mnozí z nich šli - jako on - na hranici.

Mohlo by se očekávat, že velikou českou a světovou reformací nastane rozštěpení křesťanstva ve dva směry a „kacířství“ zmizí. Ale teprve tehdy se ukazuje potřeba daleko hlubší reformy, než jak ji provedl protestantismus. Někteří z odchovanců předreformační kacířské tradice nesporně splynuli s utrakvismem a našli v něm klid pro své náboženské

přesvědčení. Zůstala ještě „třetí strana v národě“, jak sami říkali, jež se nehlásila k římskému katolictví, ani k utrakvismu, který záhy zpovrchněl. Zůstávala stranou i později vedle poluterštěného evangelictví, jak se dozvíme. Víme z historie, že i husité potírali různé „sekty“, jimž reformační učení a názory nedostačovaly. Známe veliký náboženský spor mezi husity a „třetí stranou“, která se tu také našim zrakům jasněji zjevuje po stránce teologické, věroučné. Vystupuje pod různými jmény: bekyně, bratří a sestry svobodného ducha, donaiští, berghardi aj. V době, o níž mluvíme, jedná se zejména o pikhardství, jemuž odpůrci říkali též adamitství a o směr valdenských. Historikové vedou spory o to, jak tyto směry v Čechách vznikly: zda vlivem sektářů cizích nebo vlastním myšlenkovým pochodem. Spokojíme se připomenutím dříve popsané skutečnosti, že vlastně nikdy se nepodařilo katolickému křesťanství spoutat určitý směr v našem národě, který onu „třetí stranu“ nyní vytvářel; i když snad některé popudy a teologické formulace svých nauk přijali čeští kacíři odjinud, přece většina byla jejich vlastní myšlenkovou prací; svobodomyšlnost je nutila ke kritice a tvoření náboženských názorů, jež by nebyly v rozporu se zdravým rozumem. Tak pikhardi, o nichž budeme nyní mluvit, odporovali tomu, že ve Večeři Páně (při „přijímání“) byla opravdu krev a tělo Kristovo, tedy tělo boží, jak katolíci i husité věřili. A husité si na tomto obřadě zvláště zakládali, neboť věřili, že jim byl jeho význam Bohem zjeven. Popírači přítomnosti těla a krve ve Večeři Páně byli tehdy rozšířeni po celých Čechách, zejména v okolí Prahy, Žatce a Plzeňska. V samotném Táboře bylo na 400 vyznavačů nauk pikhardských. Utrakvističtí kněží ani Žižka nebyli jejich přáteli. Hrozili jim tresty, aby se vzdali svého učení. Jen jeden z vůdců se zřekl víry; ostatní tvrdošjně setrvali. Dvě stě jich bylo z Tábora vypovězeno. Všechno marné. V dubnu 1421 jich dal Žižka pro výstrahu 50 upálit i s dvěma kněžími. V říjnu 1421 je na Tábořsku vojska Žižkova úplně vyplenila v hrozně řeži. Tragedie těchto lidí je v populárních představách zatemněna příliš zevšeobecňujícím výkladem o jejich „adamitství“. Jestliže vůbec je oprávněná domněnka, že někteří z nich se dopouštěli výstřelků z neukázněnosti, nelze to tvrdit o celku; nic takového jejich učení neobsahovalo. Svoboda není totožná s nemravností. Je jisté, že husity pobouřili někteří horkokrevní z pikhardů, když se nemohli dívat na nové modloslužebnictví a urazili hostii či kalich, jež byly podle staré víry částí Boha. Na rozhodnutí Žižkovo působila i obava z politického štěpení národa. Česká husitská vojska stála uprostřed bojů se Zikmundem a cizími vojsky; nové hnutí náboženské, protihusitsky naladěné, šířilo se v zemi den za dnem a hrozilo oslabení české strany. To však nic na událostech nezmění. Ve jménu za svobodu upáleného Husa byla prolévána krev lidí, kteří svobody žádali, tak jako ve jménu pro milosrdenství ukřižovaného Ježíše byli vražděni po staletí lidé, usilující o pravdu a o milosrdenství. Jako Žižka zahubil pikhardy, tak Kalvín Serveta. Luther novokřtěnce. Po druhé se setkáváme s „třetí stranou“ v náboženství za doby reformační, u jednoty Českých bratří. Zachovaly se totiž některé dokumenty o vztazích mezi prvotní Jednotou a učením Valdenských a jeho vyznavači. Ideový zakladatel Českých Bratří, Petr Chelčický, znal spisy Valdenských a učil se od nich. Prvotní Jednota, která se též valdenských ujímala, měla s nimi mnoho společného. Důraz na životní praxi proti sporům dogmatickým a odpor proti prolévání krve neshodovali se cele s husity ani v názoru na Večeři Páně a křtu, neboť někteří křtili až děti dospívající. Zdůrazňovali ideu království na zemi, nikoliv až po smrti. Jejich jednota byla v bratrské snášenlivosti, nikoliv v jednotném vyznání. Valdenští většinou nebyli tak radikální jako

pikhardi a proto i Jednota, jež na valdenské navazovala, byla proti pikhardům; Chelčický napsal proti nim repliku. Valdenští nešli tak daleko jako „pikhardi a adamité“, neboť vyznávali apoštolské vyznání víry a Trojici. Ale byli mezi nimi i mezi bratřimi skupiny a jednotlivci, kteří šli v domýšlení svých principů stejně daleko jako pikhardi. Náběhy k tomu činili bratří Vilímovští; nejvýrazněji se projevila unitářská skupina mezi Českými bratry ve sporu dr. Augustina s Mag. Job. Černým. Pravili, že si chtějí ponechat, co je v bibli pravého a dobrého, ostatní pominouti. Proto Písmo podle vlastního rozumu kritisovali a vybírali. Byli nazýváni Ariány. Později, vlivem šlechty, která se houfně do Jednoty bratrské hlásila, nastávají spory s valdenskými a ještě radikálnějšími směry mezi Bratřimi; Jednota se pozvolna poluterštuje a vítězí v ní prvky německého protestantismu nad principy „třetí strany“.

Z Moravy máme zprávy o novokřtěncích, kteří svými racionalistickými prvky se přidávali k českým pikhardům a ariánům. Z Moravy také pocházejí určité zprávy o antitrinitářství a s ním příbuzném ariánství; oba proudy tam byly značně rozšířeny.

Všechny tyto směry nejsou sice unitářstvím v dnešní jeho formě, ale je zřejmé, že stály vysoko, a že předběhly dokonce učené teology pozdějších zahraničních unitářů, o ortodoxních ani nemluvě. Ač roztrženi v množství skupin, tvoří první velkou epochu unitářského myšlení v dějinách našich zemí. Odtud stále jasněji a jasněji se rýsují domyšlené principy „třetí strany“. Všechny tyto směry spojoval a charakterisoval jeden princip: užívání rozumu i v náboženství. Neboť co jiného to bylo u pikhardů, než užívání zdravého rozumu, když nechtěli pochopit, že oplatka se mění v rukou kněze v tělo Kristovo? Co působilo na valdenské a na staré Bratrské jednoty, když proti dogmatickým naukám stavěli osvícený rozum a proti církevní výlučnosti snášenlivost k přesvědčení druhého? Jen princip užívání zdravého rozumu přispěl k tomu, že přihlášení k určitému vyznání se stávalo, až když se mohlo dítě rozhodnouti vlastním myšlením pro tento krok. Části a stati z bible hodnotili také rozumem. To byl jen první náraz, první štěrbina, která utvořila záhy úplný průlom do starého náboženství. - Dne 10. prosince 1420 žaluje pražská universita na schůzi pikhardů u „Zmrzlíků“, kde se mluvilo proti božství Kristovu i proti Trojici; Večeře Páně byla jim modloslužbou. Záhy přicházejí nejen s kritikou církve, ale i s kritikou učení, s kritikou Písma a nesmiřují se ani s Novým Zákonem. Učí, že v každém člověku je „duch svatý“ (nikoli „Duch svatý“), a že je člověk přítelem božím. O „ariánství“ v Jednotě bratrské a na Moravě jsme se už zmínili. Svoji sounáležitost s Bohem vyslovují i ve svém Otčenáši, který začíná slovy: „Otče náš, jenž jsi v nás...“, což jejich nepřátelé nesprávně vykládají jako hrubý panteismus a pronásledují je. Tak na panství Rychenburském tekla opět několik let po „adamitské“ řezi krev pro víru. Ale marně. „Kacíři třetí strany“ jsou už rozšířeni po celé zemi české i moravské. V Praze bylo několik domů, kde se scházeli tzv. berghardští, zvaní jinak „bratří a sestry svobodného ducha“.

Sledujeme-li celý dějinný tok „třetí strany“ u nás, můžeme pozorovat tento celkový obraz; racionální, přirozené náboženství mělo u nás vždy dobrou půdu už vzhledem k národní povaze, k náboženským názorům předkřesťanským i k prvotnímu křesťanství u nás. Udržují se tajné svobodomyšlné skupiny přes doby pronásledování, a když nastane trochu více svobody, objeví se „třetí strana“ v náboženství ve velkém počtu nejen proti katolicismu, nýbrž i proti zploštělému husitství a protestantismu. V době reformační dostávají už dříve teologicky dosti nejasné směry přesnější obrysy, které znalec husitské

doby, prof. F. M. Bartoš charakterisuje jako směr mysticko-spiritualistický, ale při tom tvrdě rozumářský, jehož „nábožensko-filosofická spekulace nadbiblická dozraje až ve století XVIII. ve věku deismu a osvícenství...“

Jar. Šíma (Tvůrčí náboženství, Praha, Unitaria, 1936, s. 31 - 32)

Sny nedosněné

Ta samozřejmá lehkost ptačího letu,
než jej přervec dravec,
staletá mohutnost stromu,
než je podt'at,
jistota tónu,
než se zpřetrhají struny...
Sám život tvořený tisíci maličkostmi,
které denodenně popírají smrt...
Nepochopitelnou, nelogickou, nepřijatelnou.

Zaposlouchej se, zahleď do všeho,
co pokládáš, za nejhlubší samotu,
nejtišší propast.
Tam v hloubce všeho dění,
pokračuje to, co bylo ukončeno,
přerváno a umlčeno pro tento svět...

Michaela Vyhňáková

Bezcenné...

Bezcenné nám připadá všechno, co na první pohled nepotřebujeme, co se nám zdánlivě k ničemu nemůže hodit, co se ani nedá nijak upotřebit, je nám to spíš na překážku a nejradyji bychom se toho rychle zbavili.

Jedna moje známá díky této jednoduché pravdě znovu našla svou ztracenou peněženku. Neznámý poberta z ní sice stačil vybrat pár stokorun, ale v malé slídové přihrádce nechal bez povšimnutí nadvakrát složený sázkový tiket. Na ten kousek papíru vyhrála šťastně okradená známá šedesát tisíc korun.

Před lety jsem pracoval v podhorském městečku na severní Moravě. Stávalo se, že ruští vojáci, kteří tam tehdy měli posádku, se v noci vydávali na lup. Po takové výpravě se ráno našly vypáčené dveře od kůlny, od sklepa, ale i od kanceláří a skladovacích prostor. Rusové brali všechno, co znali. Jejich návštěva byla nezaměnitelná s českými zloději. Například v kanceláři podniku, kde jsem byl tehdy zaměstnán, jsme po noční návštěvě pohřešovali pracovní rukavice, tranzistorové rádio a ořezávátko na tužky. Neznámí bratři

rudoarmějci dokonce uřízli a odnesli telefonní přístroj. Jen kapesní kalkulačky, technickou novinku ve vybavení firmy, nechali ležet bez povšimnutí na psacím stole. Protože je ještě neznali, viděli v nich jen bezcenné krabičky.

V Jáchymově objevili první stříbrnou žílu už roku 1511. Doly se zdály být bezedné a jednotlivé kusy stříbra vážily až sto kilogramů. Když jáchymovští havíři narazili po letech úspěšného kutání na černý lesklý kámen, věděli, že slavná éra dobývání stříbra skončila. Prostě smůla. Bezcenný černý kámen nazvali smůlinec, později se mu začalo říkat smolinec. Už asi tušíte, že řeč bude o Marii Sklodowské, provdané Curieové. Právě ona zpracovala osm tun jáchymovské uranové hlušiny a dokázala existenci radonu, což jí vyneslo v roce 1903 první Nobelovu cenu. Tu druhou získala o osm let později za objev rádia a polonia. Uplynula pouhá čtyři staletí a smolinec čili uran měl najednou větší hodnotu než stříbro. Člověk by proto, přátelé, neměl nikdy ničit a zahazovat to, co právě nepotřebuje a čemu třeba nerozumí. Platí to ve světě vědy stejně jako v oblasti ducha. To bezcenné může být totiž už zítra tím nejcennějším.

Jan Schwarz

Šálek kávy s Frankem Zappou

Vlastně Zappu příliš často neposlouchám, ani ten šálek kávy jsem si nedal – ve skutečnosti to byl spíše šálek šípkového čaje ... Pokud teď čekáte nějaké objektivní zhodnocení Zappovy hudby, nebo dokonce osobnosti, jste ve vší úctě vedle, při své neznalosti jeho rozsáhlého díla a při svém omezeném hudebním rozhledu se o to nebudu ani pokoušet.

Kdysi mi jeho hudba připomínala prapodivné tahání kočky za ocas, pár sól na kytaru bylo sice opravdu originálních (tehdy jsem byl “tvrdý rocker”), ale celek působil dosti zmateným dojmem, takový dort pejska a kočičky – velmi podivné jídlo, i když zřejmě uvařené ze samých dobrých věcí.

Jak člověk stárne, občas se mu stane, že objeví nový svět, nebo alespoň nahlédne kousek za hranice svého omezeného obzoru. Vzpomínám, jak mi jeden kamarád mezi rockovými kousky vytrvale pouštěl jazz. Nejprve to bylo nepříjemné a nudné, postupem času jsem ale zjistil, že se mi některé věci začínají líbit. Bylo to dost překvapivé zjištění, že ti jazzmani nejsou skupinka bláznů nebo přinejmenším podivínů, že ten zmatek vlastně dává určitý smysl. Různé hudební jazyky vyjadřují odlišné škály emocí, jiný temperament, nová ladění barev a rytmů. Občas se stává, že kdo považuje svého bližního za blázna, jeho přístup k věci a jeho vkus za nemožný, podává jen důkaz své vlastní omezenosti.

Teprve dnes oceňuji Zappovu jedinečnost, geniální kompozici a satirický vhled. Dělá si legraci ze světa, kde každý každému vnucuje své zboží, svoji reklamu, svůj příběh, ze světa kde ti kdo mají nejméně co říci nejhlasitěji troubí. Bývalý reklamní agent Zappa jednou přehání líbivost do absurdity, jindy pohodová hudba vykrytalizuje v kontrastu s drsně ironickým textem do sžíravé satiry, jindy je sdělení rockově přímé. Dětská hra s tóny a rytmy na povrchu zachovává ironický odstup od “velkého umění”, rozpustile kombinuje nejrůznější styly. Právě díky té jiskře humoru se Hudba odpoutává od potřeby předstírat hloubku nebo se podbízet vkusu publika, je až do morku kostí civilní, přitom však nejedna

skladba tryská snad až z transcendentna. Pouličním ruchem New Yorku se nevzrušeně prochází velbloud.

Člověk leckdy nemusí cestovat nijak daleko, aby objevil nové kontinenty, či spíše Ameriku. Překonání vzdáleností v kilometrech, dosahování výkonů měřitelných kilogramy, kilowatty, nebo – v dnešním informačním věku – třeba terrabajty (nejlépe za sekundu), nemusí být zrovna onou velkou Cestou, vedoucí k otevření nových obzorů. Nové obzory se otevrou hlavně tehdy, když dokážeme překročit hranice vlastních předsudků. Kdyby mi v mém rockovém období někdo vykládal o tom, jak je jazz nejlepší, navíc se skrytým přesvědčením o druhořadosti rockové hudby, nikdy by mne nepřesvědčil. Stačilo občas mezi rockovými kousky pustit něco jiného. Nestal se tím ze mne sice přesvědčený jazzman, ale porozuměl jsem, navíc jsem zjistil, jak je lidská bytost náchylná k mylným úsudkům o jinakosti.

Pavel Sedlák

O jasnovidných snech

Únor, zapadající slunce pohádkově barví obzor. Sjížděl jsem na svém koni serpentinu od dolu Felicián k Báňskému inspektorátu západ Sokolovských hnědouhelných dolů. Kopyta klisny Lízy pravidelně klapala. Císařský les za řekou Ohří byl ozářen rudým odleskem zapadajícího slunce.

Líza byla všestranný kůň. Uměla tahat kočár, byla vynikající i pod sedlem. Rád jsem s ní v samotě borových lesů rozmlouval jako s duchovní bytostí. Líza se zastavila, otočila po mně hlavu a telepaticky mi sdělila: „Brzy mě opustíš a poběžíš pěšky za západní hory.“

Neodpovídal jsem, věděl jsem, že může mít pravdu. Události se řítily jako lavina. Ve vzduchu bylo cítit převrat, na kterém jsem se nechtěl podílet. Dvacátého třetího února jsem podal výpověď a jako důvod jsem uvedl, že hodlám začít studovat na vysoké škole.

Líza se zhluboka nadechla, hlasitě zafrkala. Cítila, že jsme si spolu vyjeli naposledy. Oblíbil jsem si přítulnou klisničku. Byla velmi ráda, když si mohla čumák strčit pod moji paži a klidně stát. Jinak ale byla kůň jako všechny ostatní. Občas při přeskokování potoka mě shodila. V tu chvíli cítila volnost, nestarala se o můj osud, využila svobody a šla se pást.

Po Novém roce 1948 se mi její ušlechtilá hlava s bílou lysinkou začala zjevovat ve snech stále častěji. Opakovala ve snu slova: „Hrozí ti nebezpečí!“

Měla pravdu. Jakmile jsem podal výpověď, přišel za mnou vedoucí revizního oddělení Adolf Kolínek. Prozradil mi, že dostal od sociálně-politického náměstka centrálního ředitele Josefa Kušky rozkaz, aby co nejrychleji připravil nějaký materiál, na základě něhož bych mohl být vydírán nebo obžalován, nějaký materiál, který by dokazoval, že jsem se svěřeným majetkem nehospodařil dobře.

Vzpomněl jsem si na dobu problematických začátků. Těžba nemohla být rozšířena ne kvůli nedostatku těžkých mechanismů, ale kvůli nedostatku kancelářských počítačků. Radili jsme se na generálním ředitelství s centrálním ředitelem a kdosi dostal skvělý nápad.

„Poradíme se s prokuristou ředitelství panem Pardonem, šéfem nákupu.“

Pan Pardon prohlásil, že v celé republice není nikdo, od koho bychom počítačky mohli koupit, vyjma snad jedné tajemné firmy v Praze. Firma Hejna se netěšila dobré pověsti, ale zboží byla schopna dodat. Ředitel i já jsme shodně zkonstatovali, že počítačky pro provoz našeho mamutího podniku nutně potřebujeme a na pověsti dodavatele tolik nezáleží. Zároveň jsme se dohodli, že pokud budeme od firmy Hejna cokoli objednávat, budou všechny faktury schvalovat centrální ředitel a dva náměstkové. Mým úkolem bylo spojit se s Hejnou a zajistit nezbytné stroje pro naše kanceláře.

A tak jsem se seznámil s panem Ervínem Hejnou a jeho disponentem Koblihou. Dozvěděl jsem se, že Ervín zboží kupuje od ruských důstojníků. Přiveze jim plné nákladní auto vodky a zpět si odváží náklad počítaček. Podle sdělení Rusů pocházejí z německých továren, jsou to prý trofejní předměty. Hejna na veškeré zboží řádně vystavuje faktury a platí daně.

Pan Kobliha mě uklidnil: „Ervín je přesvědčen, že ho nemůžou zavřít. Má pět dětí, kdo by živil tolik hladových krků, kdyby byl táta v kriminále.“

Dojeli jsme s Lízou ke stájím v domě náměstka centrálního ředitele ing. Josefa Piňose a předal jsem Lízu stájníkovi.

Sociálně-politický náměstek Josef Kuška mě nenáviděl, protože jsem jako předseda Svazu osvobozených politických vězňů měl možnost seznámit se s jeho minulostí. Byl totiž za okupace vězněm, ovšem ne pro odbojovou činnost, ale kvůli nedovolené porážce vepře. Ve vězení přišel při řezání dřeva o ruku.

Kuška proti mně postupoval zákeřně. Nařídil, aby byla okamžitě propuštěna moje sekretářka paní Ludmila Wandererová. Nemohl jsem jeho rozhodnutí nijak zvrátit, přikázal jsem alespoň vyplatit jí tříměsíční plat.

V napjatých únorových dnech jsem dostal zprávu, že jsem byl zvolen předsedou Koordinačního výboru tří odbojových organizací na okrese Sokolov. Výbor zastřešoval a sjednocoval činnost Zahraničních vojáků, Svazu národní revoluce a Svazu osvobozených politických vězňů. Jako novopečený předseda jsem narychlo svolal tajnou schůzi zástupců organizací. Jediným bodem jednání bylo zodpovězení otázky na čí stranu se my, odbojáři, v následující krizi postavíme. Budeme poslušni rozkazů prezidenta republiky, nebo podpoříme předsedu vlády Klementa Gottwalda? Riskoval jsem velmi, když jsem schůzi svolával. Více než polovina přítomných byli členové KSČ. K mému překvapení všichni jednomyslně hlasovali věrni své vojenské přísaze pro prezidenta dr. Eduarda Beneše.

Nejednalo se o žádné protistátní spiknutí, ani hnutí odporu, protože Beneš byl stále hlavou státu a já jsem věřil, že jím ještě dlouho zůstane.

Doufal jsem, že vyhlásí stanné právo a dočasně jmenuje úřednickou vládu. Jak známo, orgány Ministerstva vnitra zabránily prezidentovi pronést ohlášený projev k národu a Gottwald po demisi ministrů sestavil vládu novou, jemu vyhovující a prokomunistickou.

Únorovým „vítězstvím“ bylo vše ústavní a demokratické zmařeno. Naše akce se stala ilegální a jediný způsob záchrany byl rychlý odchod do exilu. Věděl jsem, že mi jde možná i o holý život. Za pomoci belgického přítele Loraina Leysena jsem se pokusil vyvézt do Bruselu velký kufr s ošacením. Už v Praze mě však jistý takypřítel zradil a místo mého poslal za hranice zavazadlo svoje. Neměl jsem o záměně nejmenší tušení.

Počátkem března se na mě obrátil předseda ONV Sokolova, abych v den narozenin Prezidenta-osvoboditele promluvil na shromáždění občanů v Hornickém domě. Sám jsem

si mohl zvolit téma promluvy. Nazval jsem svůj projev: „Jak by se TGM díval na únorové události?“ Shromáždění přijalo moji řeč bouřlivými ovacemi.

Za několik dnů mě sousedka informovala, že kolem domu se ochomýтали jacísi muži z SNB a zabavili moji poštu. Uklidnil jsem ji a šel domů pevně přesvědčen, že se v klidu vyspím. Věděl jsem, že nyní si budu muset poradit sám, útěk jsem neměl naplánovaný ani připravený.

Kolem páté hodiny ráno jsem zaslechl matčin naléhavý hlas: „Bohouši, utíkej, jde ti o život!“

Dlouho jsem se nerozmýšlel. Rychle jsem vstal, nabil jsem obě pistole, do kapes nacpal náhradní zásobníky a svazek bankovek. Pustil jsem gramofon s Mozartovým Requiem, napil jsem se čaje, oblékl si nový kožený kabát s teplou podšívkou a aniž bych zamkl byt vyběhl jsem ven.

Na citickém nádraží jsem si koupil jízdenku do Chebu. Měl jsem štěstí, vlak právě přijížděl. Z okna rozjíždějícího se vlaku jsem se naposledy podíval směrem k domu, kde jsem bydlel. Zahlédl jsem, jak před domem prudce zabrzdilo auto a z něho vyskákali čtyři příslušníci SNB se samopaly. Vlak nabíral rychlost, ujížděl k Chebu. Ve vagóně jsem byl zcela sám, možná, že SNB bude hlídkovat na chebském nádraží.

V Chebu při výstupu jsem raději použil jednoduchý, ale účinný trik. Vystoupil jsem na opačnou stranu vlaku a z nádraží vykličkoval přes provozní zázemí. Vyhledal jsem první pánské kadeřnictví, abych se nejen nechal ostříhat, ale i získal důležité informace. Potřeboval jsem si také zatelefonovat. Spojil jsem se s ředitelem místní nemocnice Josefem Závitkovským, bývalým spoluvězněm z Creussenu. Udal jsem místo, kde se nacházím a požádal jsem ho, aby pro mě poslal sanitku, protože potřebuji naléhavě a rychle pomoci. Na nic se mě nevyptával. Jen mi klidně sdělil: „Dnes ti ještě pomoci můžu, dnes jsem ještě ředitelem. Dostal jsem výpověď, moje žena si podřezala žíly a je mrtvá.“

Zanedlouho jsem seděl v Josefově bytě, on pro mě připravoval jídlo, strašnou osobní tragedii přijímal se stoickým klidem jako života běh. Otevřeně jsem se mu svěřil, že chci přejít někde kolem Libštejna hranice, v tamějším polesí byl vedoucím lesní správy další z mých přátel, pan Schwarz. Nakupoval jsem od něho dříví pro doly.

Do svého přesunu k hranici jsem musel zasvětit ještě dalšího člověka, vedoucího libštejnské záložny Bořivoje Kašpárka. Telefonicky jsem ho požádal, aby za mnou přijel do Chebu. Příliš se mu nechtělo, měl totiž právě před svatbou, ale pak přece jen přijel.

To, co mi řekl o situaci v Libštejně, mě znepokojilo.

„Bohuši, včera přijely posily, asi osmdesát lidí z SNB, obsadily hranice. Vojáci a policie kontrolují všechny, kdo vystupují v Libštejně a ty, kteří tam nebydlí okamžitě zatýkají.“

Pro mě nebylo cesty zpět.

„To nevádí, pojedeme k vám nejbližším autobusem. Sedni si dál ode mě, nehlas se za žádnou cenu ke mně, v Libštejně běž pomalu domů, ale neuteč mi.“

Bohušu, ty budeš střílet, já to vím, ty budeš střílet. Copak ti nestačila válka!“

Chápal jsem jeho opatrnickví, měl před svatbou.

„Uvidíme, Bojo,“ snažil jsem se ho uklidnit, „jsi moje poslední naděje. Jde mi o život, ale tobě bych ublížit nechtěl.“

„Já mám s tebou takovou smůlu,“ brblal Kašpárek, „člověk si chce založit rodinu, zase se mu všechno zkříží.“

V autobuse jsme si sedli daleko od sebe. Kašpárek byl bledý jako stěna. Jakmile jsme zastavili v Libštejně, ihned nastoupil příslušník SNB a kontroloval doklady. Všichni, až na mě, byli místní.

„Co vy tu děláte, až z Falknova?“ zeptal se opatrně příslušník.

Vytáhl jsem závodní průkaz.

„Jedu na Lesní správu za panem Schwarzem nakupovat dolovinu, jezdím sem pravidelně už tři roky, klidně si to ověřte. Netušil jsem, že dnes potřebuji zvláštní povolení, abych mohl pracovat.“

Policista si prohlédl ještě jednou můj závodní průkaz a zasalutoval.

Přidal jsem do kroku, abych dohonil Kašpárka. Ubytoval jsem se u něj a požádal ho, aby zavolal panu Schwarzovi. Pan Schwarz dorazil ve chvíli. Vysvětlil jsem mu, v jaké situaci jsem se ocitl.

„Samozřejmě ti přechod zařídím. Můj bratr je hajný, je to sice alkoholik, dělá za peníze i pro SNB, ale zatím na něj mám vliv, poslechne mě. Tebe převést musí a kdyby tě podrazil, tak mu naperu srnčí broky do břicha.“

U Kašpárka se postupně sešlo sedm lidí, kteří se chtěli dostat přes kopečky. Před plánovanou svatbou byl dobře zásoben a tak jsme neustále jedli a pili. Kašpárek už nic neříkal, rezignovaně mávl rukou.

Po několika dnech usoudil: „Kluci, lidé z města už si vyprávějí, že je u mě hodně lidí, dneska v noci budu muset jít s vámi. Převaděč pro nás přijde kolem deváté hodiny. Vymínil si, že mu musíte odevzdat všechny zbraně. Cestu prý zná jistou, ví o strážných na hranicích všechno, chodí k němu chlastat.“

Převaděč přišel hodinu před odchodem. Vracel se z Bonnu a varoval nás. O uprchlíky z Československa se prý nikdo nestará, jsou ubytováni v dřevěných lágrech, o které pečuje německá správa jako o sudetské vysídlenec.

Přesto nikdo z nás nezůstal. Pochodovali jsme tmavým lesem a k ránu jsme dorazili do Bavorska. Tam na nás čekali němečtí pohraničníci.

Jeden mě uvítal slovy: „O vás už víme několik dní, vaši fotku mají strážé po celé hranici.“

Přijeli američtí vojáci, moje jméno si jen zapsali, ostatní odvezli k výslechu na CIC do Selbu.

Tak jsem tedy byl v Bavorech! Bez rezervních ponožek a kapesníku, jako pravý asketa, který se vydal na cestu do bezdomoví. Vůbec jsem netušil, že se právě započala moje cesta kolem světa. Ani o józe jsem neměl ponětí. Pocit štěstí, který se mi rozlil po celém těle, mi vydržel několik dní.

Schwabach bylo romantické bavorské městečko. Ze Selbu mě odvezli v březnu 1948 právě tam. Dostal jsem se do prvního uprchlického tábora. Budovy byly vybudované z lehkého dřeva, každý měl své soukromí omezeno pouze na vlastní postel. Samozřejmě, že jsme spali ve třech patrech nad sebou. Společné umývárny, kde tekla pouze studená voda, byly využívány k osobní hygieně, na praní a k umytí jediné jídelní misky. Všechno mi připomínalo německé vězení a válku. Jen strava byla lepší, najedli jsme se dosyta chleba a brambor.

V jednom baráku bydleli všichni pohromadě: ženy, muži, děti, nemocní. Světnice páchly potem, močí a cigaretovým kouřem. Převážná část uprchlíků na tom byla stejně jako já. Přišli v jedněch šatech a s holýma rukama.

Březen, všude ležel sníh, baráky nebyly vytápěné, okna netěsnila. Prochladlé děti se pomočovaly. Spal jsem zabalený do svého teplého kabátu, ostatní se přikrývali pouze tenkými dekami. Dnes, když si po padesáti letech při psaní opět vybavuji tehdejší situaci, těžko chápu, jak jsem všechno mohl vydržet.

Poválečnou emigraci nelze v ničem srovnávat s uprchlíky z roku 1968 a následujících. Ti druzí využívali všech výhod moderního cestování.

Poválečné Německo bylo spálenou zemí. Velká města vybombardovaná, jídlo na lístky jako za války, za říšskou marku se nedalo nic koupit. Tvrdším platidlem byla americká cigaretová měna a kvetl černý obchod postavený na směnné hodnotě zboží.

Pár drobností nutných pro udržení základní osobní hygieny jsem vyfasoval, něco mi přivezl přítel Karl Zink z Beyreuthu. Jeho byt byl sice za války vykraden, sám měl jen to nejnnutnější, ale i o to se se mnou rozdělil. K Zinkovi měl podle původního plánu dorazit můj kufr se šatstvem, ale co naplat, v boji o přežití selhávají někdy i nejlepší přátelé. Zink dokázal, že jsem se stal šťastným majitelem holicího strojku, mýdla a ručníku.

V uprchlickém táboře se sešla velmi nesourodá společnost. Lidé po únoru 1948 utíkali z republiky jako zvěř z hořícího lesa. Poslanci a političtí prominenti byli „polapeni do zlaté klece“ ve Frankfurtu nad Mohanem. My ostatní - inženýři, dělníci, živnostníci, učitelé, faráři, kazatelé, studenti, alkoholici, šmelináři, prostitutky - jsme museli zůstat ve Schwabachu. V našem táboře byste našli třeba i členy osobní stráže generála Goliana, kteří bojovali ve Slovenském národním povstání.

Ze Slovenska pocházel novodobý prorok, vysokoškolák a básník Tibor Preklatý. Z mladých studentů vytvořil klub Preklatců. Společně zpívali písně, které sami skládali, zdálo se, že se jich lágrová bída nedotkla. Jeho skupina však neměla dlouhého trvání. Našel si dívku, českou studentku, s tou pak propagovali pro změnu volnou lásku. Pokud si vzpomínám, byla to ale láska opravdu velká.

Uprchlíci ze Slovenska se vysmívali politikům, kteří s nimi sdíleli stejný lágrový osud, že bez boje kapitulovali. Ti z Trenčína vyprávěli, jak Alexandr Dubček, tehdy okresní tajemník, radikálně účtoval s demokratickou většinou.

Časy se mění, dobrý charakter se u příslušníků malých ovládaných národů již zřejmě necení. Tak, jak se obchoduje s olympioniky, tak se obchoduje i s politiky. Jen když nekladou odpor mocným, jsou ochotní tančit kolem zlatého telete.

Šmelinářům kufry přetékal říšskými markami, aktovky českými korunami. Řezník, Pražák, otevřel kufr nabitý tisícikorunami a pobídl nás jako by nabízel jitřničky ze zabíjačky: „Kluci, berte si, mám tady čtyři miliony.“

Takováhle pohostinnost byla ale mezi uprchlíky výjimkou.

Do tábora čas od času zavítali verbíři francouzské cizinecké legie. Přivezli s sebou masové konzervy a cigarety. Naverbované kluky opatřili entranžerkami, francouzskými vojenskými lístky a odvezli je do francouzské okupační zóny. Pak putovali do Marseille na první výcvik a odtamtud do Alžírsku do Sidi bel Abes, kde poznali, co to je peklo. Po krátkém výcviku byli posíláni do Indočíny, kde většina našla smrt.

Nechyběli ani verbíři hledající agenty chodce pro západní rozvědky. Tihle muži a ženy si značně vylepšili životní úroveň. Do tábora za nimi dojížděli důstojníci v luxusních limuzínách.

Jednou za mnou do lágru se Zinkem přijela jeho bývalá manželka Elsa Baumann. Její zevnějšek dával tušit úspěšnou podnikatelku. Moderně oblečená žena vlastnila velkou nádražní restauraci v Essenu. Přivezla mi jako dárek dvě nabitá tašky. Jednu potravinovými lístky a druhou stomarkovkami. Zařídila a zaplatila pro mě a pro Zinka pobyt v hotelu v Garmich-Partenkirchenu.

Změna prostředí zapůsobila jako doušek živé vody. Jaro se hlásilo o svou vládu, my jsme chodili po alpských stráních. V údolích vše kvetlo, dýchali jsme čerstvý vzduch a pili vodu přímo z potoka. Zink potkával kamarády z bývalé císařské armády, od kterých jsme dostávali zadarmo chleba a sýr.

V Ga-Pa jsem najal amerického kurýra Hladíka, aby za mnou přivezl přítelkyni Růženu ze Sokolova. Neměl jsem při útěku čas se s ní ani rozloučit. Operace se zdařila, Růžena dorazila do Schwabachu. Přivezla mi boty a šaty, ale hlavně novinky z domova. Růžena dříve pracovala jako zdravotní sestra u mého přítele doktora Pavla Davidoviče, který také v únoru uprchl. Namířil si to rovnou do Izraele.

Růžena dostala od příbuzných v USA záruční list pro emigraci, já neměl nic. Snažili jsme se, abychom mohli vycestovat spolu a proto jsem kontaktoval Loraina Leysena v Bruselu, zdali by mi mohl pomoci. Leysen mě pozval k nim do Bruselu. Složitou cestou jsem získal padělaný československý pas a s ním jsem projel všemi třemi okupačními zónami. Leysenovi mě v Bruselu srdečně uvítali ve svém domě. Dorazil jsem však těžce nemocný hnisavou angínou. Pokoušel jsem se léčit sám přírodními prostředky, protože na nemocnici jsem neměl peníze. Díky Leysenově štědrosti jsem byl přijat v nemocnici Sv. Alžběty, kde mě důkladně vyšetřili a léčili účinným penicilinem. Později mi lékaři svědčili, že nedoufali v moje přežití. Penicilin rychle účinkoval a za týden jsem byl zpět u Leysenů.

V Bruselu jsem měl další jasnovidný sen. Viděl jsem pěkný pokoj mého proradného přítele, který mě připravil o velký lodní kufr, tedy prakticky o celý můj majetek. Přítel bydlel v Mnichově v Mauerkircherstrasse. Viděl jsem, jak se drží za srdce a tiše naříká, vstal z křesla, pokusil se o pár kroků, padl na kolena s rukama sepjatýma jako při modlitbě a plazil se ke mně, z úst mu kapala pěna. Padl tváří na koberec a byl mrtev. V té chvíli jsem věděl, že skutečně zemřel.

Uvědomil jsem si, že tím, že mě okradl o poslední věci, mi vlastně nesmírně pomohl. Kdybych se tenkrát objevil v táboře jako majitel čehokoliv, vyprovokoval bych u značné části ostatních uprchlíků hněv, moje pozice mezi nimi by nebyla dobrá. Takhle jsem byl jako bývalý politický vězeň a frontový voják příkladem pro mnohé. O józe, taoismu, buddhismu jsem tenkrát neměl ani potuchy, jako pravověrný katolík jsem vše pokládal za velikou milost Boží vymodlenou mou matkou.

S Lysenem jsme plánovali založení obchodní společnosti, avšak on byl zaměstnán osobními záležitostmi. Jeho manželka zůstala v Československu, našla si tam milence a odmítala vrátit se za manželem do Belgie. Žádnou společnost jsme tedy nezaložili a já se dobrodružným způsobem přes tři okupační zóny vracel do Schwabachu.

Uvítali mě jako zkušeného cestovatele. Bez mého vědomí „in absentio“ mě někdo z kamarádů přihlásil k emigraci do Austrálie. Vcelku jsem nic nenamítal, možnost poznat kus

světa se mi zamlouvala, přestože jsem nepřestával myslet na to, že se ve vhodnou chvíli vrátím domů k rodičům. Mezinárodní organizace IRO s námi měla jiné plány. Chtěla nás co nejdříve a v co největším počtu usadit v zámoří.

Zatímco jsem pobýval několik měsíců v Belgii, změnil se život v Německu k lepšímu. Po měnové reformě hodnota marky stoupla, byl nastartován německý hospodářský zázrak. V obchodech se objevilo luxusní zboží, ale černý obchod se zlikvidovat nepodařilo. Stále se dobře žilo překupníkům nylonek, cigaret, koňaku.

Na obchodě s francouzským koňakem jsem se pokusil zbohatnout i já. Do akce mě zapojil Emil Krupica, pětáctýřicetiletý obchodník z Prahy. Spojovala nás možná společná budoucnost: i on byl přihlášen k cestě do Austrálie. Stal jsem se majitelem firmy, protože jsem plyně mluvil francouzsky, a Emil mým zaměstnancem. Přesně, jasně a rychle jsem vyjednával podmínky s francouzskými důstojníky, dodavateli zboží. Obchod utěšeně vzkvétal, prodávali jsme jen za nové marky. Třikrát jsme navštívili francouzskou okupační zónu a můj kapitál vzrostl na víc než tisíc nových marek! Emil nám předpovídal světlou budoucnost. Ale...

Jednou po dlouhé vyčerpávající cestě Emil na hlavním norimberském nádraží otevřel bez mého souhlasu láhev vzácné tekutiny a lil ji do sebe jako pivo. V tu chvíli jsem poznal, že je alkoholik a že s ním spolupráci musím skončit.

Pokusil jsem se ho přimět k rozumu, ale marně. Vyčítal jsem mu: „Musíme teď s kufry obejít řadu podniků a ty vypadáš jako živá mrtvola.“

Emil se hájil, navrhoval, že než se trmácet po městě bude mnohem výhodnější střelit celý náklad v nočním podniku Apollo na konci Ludwigstrasse. Alespoň budeme mít brzo padla, odpočineme si a najíme se. Apollo byl vyhlášený podnik plný emigrantů, dobrodruhů, špiónů, zlodějů a prostitutek. Emil se nabídl, že teď bude pracovat zase on a obchod dotáhne do konce, ať se jen jdu klidně najíst a o nic se nestarám. Byl jsem strašně unaven, neměl jsem proč Emilovi nevěřit. Přisedl jsem k ruskému emigrantovi, poručil jsem si večeři a čaj. Dali jsme se do hovoru, rozebírali jsme vážná politická témata, ani jsem si nevšiml, jak hodiny utíkají. Najednou se mi zdálo, že nálada kolem nás je podezřele veselá.

Zavětril jsem, Emil nikde! Našel jsem ho ležet na chodbě zpitého do němoty. Zmizelo i třicet pět lahví drahého francouzského koňaku, které Emil v opilosti rozdál českým emigrantům. Přišel jsem o „firmu“, parťáka i kapitál.

Definitivně jsem se rozhodl, že odjedu do Austrálie. Společně s přihláškou jsem musel podepsat i prohlášení, že po dobu dvou let přijmu jakoukoli práci, která mi bude u protinožců přidělena. Úpis jsem bral na lehkou váhu. Zajímalo mě dobrodružné cestování lodí přes rovník, s australskou emigrantskou realitou jsem si těžkou hlavu nedělal.

Bohumil Houser

Od vědomí nízkého já k vědomí Kosmickému

S nástupem nového roku 2008 vycitujeme proudění různorodých vlivů planetárních, zvýšené prolínání sil temných démonických, ahrimanských. Magická osmička předurčená

k božským vlivům - jak nahoře tak dole - nabývá prozření dílem Komenského Via lucis - ovlivněného duchovním světlem rosikrucianů, které zpětně vyzařoval jako vyvolený učitel národů. Čas pozemský nazrál, aby tajemství nebeských úrovní odhalovala nové duchovní počátky projevující se dle Komenského jako jistý druh duchovního spiknutí esoterické duchovní tradice vinoucí se dějinami za skrytou kulisu dějin. Zákonitosti Boží cyklicky se časově vymezující vlnami světelnými, které polarizují světlo Ducha Božího, odvíjejí se v rámci stvořitelského řádu (Tóry) do světů podzodiakálních, planetárních.

Jakkoliv se nás epocha třetího věku snaží zahalit závojem temnot kalijugy, vyvolení jedinci - bodhisatvové, avatarové inkarnující se na zem předcházejí světelným poselstvím božského zjevení příchod kosmického Krista. Jak potvrzuje E. Fox - „nebesa se citelně začínají pohybovat - sestupovat k planetě Zemi, aby posílily evoluční vzestup duchovní spirály.“ Nepostřehnutelné vlivy nebeských sfér (sefirot) v jejich barevném světelném sedmistupňovém spektru skýtají znamení času kosmického s neodkladným magnetickým vlivem předkládající jedincům při seberealizaci tvůrčího lidství prozřenému vůči plánu nebeskému - vědomí světelné vzlínající z protikladnosti k božské Jednotě Universa. Duchovní mistři kupř. Teilhard de Chardin vytušili neodvratné zavíjení planetární evoluce při vymezení epochy Vodnáře - k bodu Omega. Znamení časů božích sestupuje v symbolech a znameních, jak podotknuto v Janově Apokalypse.

K. Vilber výstižně charakterizuje čas produchovnění jako vyústění vývoje vědomí člověka na cestě od animálního - živočišného nízkého já k vědomí Kosmickému, prozřenému světlem božské jednoty, symbolizovaného trigonem - trojúhelníkem rovnoramenným reprezentujícím tvůrčí moudrost, sílu, odvahu a krásu pravdy. Vědomá duše světelná (spirituální) - je zmiňována knihami zasvěcení. Zatímco R. Steiner ve své duchovní vědě nabízí učení o rozkrytí duchovní úrovně v nitru jedince - nalézání a prožívání hlubších archetypálních vrstev - E. Frankl - světový psychoanalytik hovoří o vědomí nadjá, nadvědomí - shodně s P. Bruntonem, Aivanhovem, indickým duchovním mistrem Aurobindem Ghosem aj. Nadvědomí jako nejvyšší stav vědomí lidského se projevuje ovládnutím nižší živočišné přírody, rozvojem pozitivních citů vůči negativním, morální rovnováhou mentální sféry, kdy Boží milost odpečetuje duchovní zrak a sluch.

Každá náboženská tradice sledující stvoření - involuci se poněkud liší vzájemně, pokud se týká prasíly stvoření. Nejvyšší autorita - Bůh ve Starém a Novém zákoně se reprezentuje Slovem a světlem. „Fiat lux - budiž světlo a bylo světlo“ v Mojžíšově knize o stvoření odpovídá novozákonnímu zjevení sv. Jana „Na počátku bylo Slovo a to slovo bylo u Boha (Jan, 1).“

U obou je světlem a slovem míněna prasíla, prapodstata stvoření, prazáklad Boží (Ain Sof). V indické tradici je prasílou tón, zvuk a jeho vibrace (prazvuk Om/Aum). Kosmické prasíly jsou tudíž světlo, tón a slovo. Stejně jako universum se prezentuje duše, která barevným spektrem odráží kvalitu sil nebeských, duševních. Jsou portrétem prostoru vnitřního prožitku. Barva je zrcadlem vnitřního stavu člověka, jeho myšlenek, citů, pohnutek a rozhodování. Barva a její odstíny odráží vnitřní stav stvořených viditelných a neviditelných forem života jako sedm projevů tvořivé prasíly. Mystérium stvoření života postihuje Elizabet Haichová, když akcentuje světelné stupně vědomí. Bůh se zjevuje prostřednictvím stvoření - barev, tónů, idejí písmen, čísel - fyzikálními, matematickými a duchovními zákony. Jestliže hledáme a nalézáme zákonitosti duchovního probuzení a

obnovy, nazíráme je z úhlu světelného - rozložením světla do sedmi odstínů barev. Zatímco světlo je výrazem rozvoje života - temnota symbolizuje rozklad a destrukci, chaos. Jako děti světla nás Hospodin vede do své domoviny cestou proměny duše, po světelné spirále evoluce do Božího centra omega, v němž setřeny jsou všechny slzy a nekonečné útrapy pozemského světa. Pročež učinme cestu návratu posvátným obřadem, aby paprsky boží milosti nás zakotvily ve vyšších stupních království Ducha.

Miluše Šubartová

Nakladatelství Unitária vydala v roce 1981 překlad části spisů Jana Schefflera (Angela Silesia) pod názvem Poutník Cherubínský otiskujeme článek o tomto díle z časopisu Psyché s některými zajímavými historickými souvislostmi

Mystika Angela Silesia

Autor nesmrtelného díla Poutník Cherubínský se jmenoval ve skutečnosti Jan Scheffler. Jeho pseudonym byl Angelus Silesius, čili česky anděl slezský.

Bohatství Schefflerova odkazu, obsažené v jeho Poutníku Cherubínském vycházelo z jeho mystických vznětů. Proto je tak nedosažitelné krásou výrazu a nevyvratitelnou hloubkou myšlenkového obsahu.

Uvedený spis byl přeložen také do českého jazyka dr. Langem, a to ještě v roce 1907 a druhé vydání v roce 1922, ze kterého vyňal několik veršů K. Weinfurter a další. Bohužel překladatel nepřeložil celou knihu. Ta se skládá ze šesti spisů, ve kterých je obsaženo 1675 veršovaných prúpovědí. I v této dílčí podobě zůstává Poutník Cherubínský „věčně zářícím drahokamem v koruně křesťanské mystiky“.

Řetěz mystické tradice u Schefflera sahá až do starověku, o kterém učení výstižně řekl sv. Augustin známá slova: „Pravé náboženství na světě bylo vlastně od věků, ale příchodem Ježíše Krista bylo nazváno křesťanským.“

Tím je daný důkaz, jak píše Karel Weinfurter, že mystické nauky jsou staré jako svět a že se stále opakují jen v jiných formách, což dále potvrzuje, že svět duchovní stále působí stejně a že se stejně projevuje svými nezměnitelnými zákony. Nemůže jinak býti, jak praví Karel Weinfurter, Cesta je jenom jedna a každý, kdo jí prochází nebo prošel, musí dojít ke stejným poznatkům. Není pravda, že cesty mohou býti různé, neboť cesta k osvobození jest a musí být pouze jedna a jenom formy, metody a přípravy k ní mohou býti rozmanité. Na těchto přípravách ovšem velice záleží, poněvadž některé z nich jsou dlouhé a jiné krátké. Některé jsou lehčí a některé jsou obtížnější.

Neznámý křesťanský mystik, jemuž dějiny daly pseudonym Dionysius, pronesl koncem IV. století na březích Nilu jazykem novoplatonským božské myšlenky, jež se staly základními kameny křesťanské mystiky. Tyto hluboké myšlenky se táhly neslyšně staletími, odpočívající v celách světců, myslitelů a zasvěcenců. V době velkého náboženského úpadku, kdy scholastika strnula v neživotné abstrakce a náboženský život ve vnějším formalismu, bylo volání po obnově všeobecné. V Německu našlo svůj projev v nebývalém hnutí mystickém, jejichž nositeli byl Mistr Eckhart, Súso Tauler a Jakub Böhme. Ve svých spisech, které nám zanechali a které nám K. Weinfurter objasnil, nám ukázaly

nesmírné a vznešené cíle křesťanské mystiky, jak nejen na Boha a cestu k Němu nazíratí, ale i jak po ní kráčetí, abychom Boha poznali a došli s Ním věčného spojení.

Od Jakuba Böhma, který jak píše K. Weinfurter, byl pravým Rosikrucianem, je již poslední krok k Frankenbergerovi. Byl to přímý žák J. Böhma, jeho nadšeným ctitelem a největším šířitelem jeho spisů.

Scheffler se již při svém delším studiu v Itálii seznámil s mystikou. Po svém návratu domů poznal Frankenbergera, se kterým navázal přátelské vztahy. Frankenberger se stal i jeho zasvětitelům do Böhmových spisů. Po smrti Frankenbergera se stal i dědicem jeho nejvzácnějšího pokladu - knihovny i jeho ducha.

Takový je stručný nástin řetězových článků mystické tradice, ze kterých přímo nebo nepřímo vznikl Poutník Cherubínský.

Jeho Poutník Cherubínský jenž jméno „Scheffler“ učinil nesmrtelným, zůstal však nedocenen i přes církevní schválení (r. 1658). Vytykal se mu panteismus (Bůh a svět tvoří jednotu), neuspořádanost průpovědí jak mu v okamžiku mystického vzniku zableskly, jen jako nějaká pomíjející nálada krátké chvíle a jednak aforistická forma, která nevyčerpává jeho obsah. A tak dlouhé roky zůstal Poutník Cherubínský nepovšimnutý a práchnivěl ve starých knihovnách. Až někdy koncem XVIII. století byl vyrván nezaslouženému zapomenutí.

Sám překladatel dr. Lang vysoko hodnotí Poutníka Cherubínského, jak po stránce filosofické, tak i poetické. Považuje ho za velkolepé dílo křesťanské mystiky, v kterém stručně a úsečně podává všechno to obrovské úsilí křesťanských mystiků k dosažení spojení vlastního „já“ s Bohem a Boha s lidskou osobností.

Ve své předmluvě Scheffler nabádá k dosažení tohoto spojení s Bohem, co má být pravým účelem našeho života. O tom v úvodě píše: „Přináším ti svého Poutníka Cherubínského k zamyšlení a s úmyslem, aby se jejich prostřednictvím pozvedly oči tvé k Bohu a rozmnožily svaté tužby radostným zapálením tvého srdce a tak byly přivedeny k Božskému poznání.“

Dále se ohrazuje proti vzneseným výtkám, které mají svůj původ v chápání náboženství jen z vnějšího dogmatismu. Mezi jiným píše: „Následující řádky, laskavý čtenáři, obsahují mnoho cenných paradoxů čili protimluvů, jakož i hluboké a málo komu známé závěry o Božských tajemstvích, totiž o sjednocení se s Bohem, o Božském Bytí a Božské Jednotě, čili uvědomění si svého Božství ve svém nitru a všeho toho, co toto v sobě obsahuje. Aby nebylo o těchto slovech přijato nesprávné mínění, či příkládán jim nepřípustný smysl, připojuji následující připomínky. Především je třeba, aby si čtenář jednou provždy uvědomil, že pisatel se nikdy nedomníval, že by lidská duše mohla ztratit svou existenci uvědoměním si svého Božství, nebo své věčné, nestvořené Bytí nějak přeměnit, což na věky věků nemůže být. Neboť, ač je Bůh všemohoucí, nemůže nikdy způsobit (neboť kdyby tak učinil, nebyl by Bohem), aby tvor přirozeně a podstatně Bohem se stal. Proto praví Trauler: Poněvadž Nejvyšší nemůže učinit, abychom přirozeně byli Bohem (neboť to přináleží jedině Jemu), způsobil, abychom se stali Bohem z milosti a ve své lásce vládli spolu s Ním jednou blažeností, jednou radostí a jednotným královstvím. Ale takto třeba rozumět autorovi, že zdůstojněná a svatá duše má dojít s Bohem a jeho Božskou podstatou tak úzkého spojení, aby jsouc docela proniknuta a přetvořena v jednotu s Bohem splynula, a to v té míře, aby při pohledu na ni ničeho jiného neviděl a nepoznával

nežli Boha. Ano, že i tak dokonalého podobenství Božího dojítí může, aby se stala z milosti tímž, čím Bůh je z přirozenosti, v kterémžto smyslu se může zvat světlem ve Světle, slovem ve Slovu a bohem v Bohu.“

Toto své poznání opírá Scheffler o výroky různých mystiků: Traulera, Ruysbroecka, s. Bernarda, Bonaventuru a další.

Nato pak propuká v nadšený hymnus díků nad vznešenou důstojností, k níž Bůh duši lidskou povolal: „Jak podivuhodně a nevyslovitelně vznešená jest duše! Jak nevyslovitelná je důstojnost, jíž s Kristem dojítí může! Čím jsem můj králi a Bože, a čím je duše moje, ó nekonečný majestáte, že se ke mně snižuješ a k sobě mne povyšuješ! Ó Bože můj, kdybych nevěřil, že skutečně jsi, nemohl bych věřit, že mezi mnou a Tebou, nevyrovnatelným majestátem, takové společenství je možné. Avšak, protože jsi slovy projevil přání, na věky se spojití se mnou, musím nad touto rozum přesahující milostí, jíž bych se nikdy za hodna nemohl pokládat, jen pokorně a strnule žasnout. Ty samojediný, ó Bože, nevyrovnatelně působíš divy, ježto jsi jediný Bůh. Tobě chvála, čest, dík a sláva od věčnosti na věčnost.“

Převzato z Věstníku spolku Psyché 1/2005

Angelus Silesius:

Poutník Cherubínský

**Bůh, to je nic i vše dle lidských mudrování;
zkus říci sám, co jest a je pouhé zdání!**

**Bůh jest jak čiré nic, je mimo zde a teď;
čím více výzkumů, tím dále mizí v šed'.**

**Bůh nikdy nebude a nikdy nebyl Bůh.
Než: přec je před světem a mimo jeho ruch.**

**Bůh není nahoře a není ani dole.
Že jest? Pak neučil ses o něm v pravé škole.**

**Věř, jemné Božství jest jen nic a nadto nic;
když ničím je ti vše, pak teprv znáš je víc.**

**Je marné zrakem chtít si Boha vybavit.
Ne zevně: niterně ho možno znát a zřít.**

**Ne, Bohu nemožno se nikde skrýt, jak díš,
leč když mu nějakou tu skrýši vybájíš.
Bůh bydlí v sobě sám, je domem svého bytí
a nikdy nemůže své Božství opustiti.**

**Bůh navenek je nic a je-li čímkoli,
pak jest jen ve mně tak, jak sám si vyvolí.**

**Jen jediný je Bůh a není světu znám:
co z něho poznat chceš, tím stát se musíš sám.**

**Klid - dobro nejvyšší. Bůh kdyby nebyl klid,
pak oči od něho bych musel odvrátit.**

**Čím více Boha znáš, tím také chápeš více,
jak nad tím, co on jest, je těžké zamyslit se.**

Jak to bylo s Jerichem

Jericho bylo jedno z prvních míst v Izraeli, které archeology zaujalo.

1. Skupina - tým královských inženýrů vedený Charlesem Warrenem (z Londýna) - Nadace pro výzkum Palestiny 1886 vykopal ruiny města, našli jen hlínu a vepřovice a výzkumu zanechali.

2. Němečtí archeologové pod vedením E. Sellina odkryli v l. 1907 - 1909 část městských hradeb a domy. Nic nenasvědčovalo biblickému příběhu.

3. Až John Garstang 1930 - 36 z Liverpoolské university ohromil svět nálezem masy vepřovic a pahýlů hradeb. Toto se stalo modelovým příkladem, jak archeologie „dokazuje“ pravdivost biblických zpráv. Hradby byly dvojité široké 4,5 m s prostorem mezi nimi. Podle Gartanga se tak stalo kolem r. 1400 př. n. letopočtem. Toto tvrdil na základě nálezů egyptských skarabů v hrobkách poblíž Jericha.

Dokazoval též, že Jericho bylo důlním centrem již ve střední době bronzové (3000 - 2300 př. n. l.). Je jedním z nejstarších měst na světě s osídlením až do 7. tisíciletí ante.

4. R. 1952 Kathleen Kenyonová z Londýnské university otevřela v Jerichu nové vykopávky. Chtěla vyjasnit některé problematické závěry 3. výpravy, neboť jiné výzkumy v Palestině dospěly k výsledkům, které s nimi také zcela nesouhlasily. Velice málo vědců přijímá dataci r. 1400 ante dobytí Jericha a dávají přednost pozdější dataci do 13. století ante. Kathleen Kenyonová zkoumala hradby a domy nalezené předchozí výpravou a dokázala, že hradby byly ještě o 1000 let starší a zhroutily se dávno před Jozuovou dobou zemětřesením. Suť pozdějších budov předešlé expedice nedokázaly oddělit od nejstarších. Pomocí keramických stylů (ovoce) za 20 let archeologického výzkumu dokázala, že k požáru Jericha došlo před r. 1500 ante, poté leželo zpustošené Jericho až do r. 1400 ante. Eroze odstranila pozůstatky města až na malou část budovy, jejíž stáří určila do 13. století ante z doby Jozuova útoku. V případě Jericha, jehož ruiny eroze

zahladila, nic nenasvědčuje, ale ani nevyvrací starozákonní příběh. Postupy archeologů nás varují, abychom interpretace objevů považovali za čistý důkaz proti nebo pro starověkou zprávu.

Podle Allan Millard: Objevy z biblických časů, P. Knižní klub, 2000. S. 95 - 99.

Mystika osmičky

Nastupující rok 2008 je obestřen předtuchou nových předělů odhalováním mystéria osmičky v rámci mystiky posvátných čísel Bible nastíněné v knize Přísloví 25, 2: „Sláva Boží je věc ukrytá, sláva moudrosti je věc prozkoumat.“

V čísle osm vycitujeme protikladnost i harmonii ve smyslu integrovanosti. Je symbolem nekonečného duchovního pnutí polarit, cyklického pohybu a rovnováhy. Z psychického hlediska vyjadřuje nové zkušební postoje. Znázorňuje sedm energetických duševních center vědomí rozložených podél páteře mezi kostrčí a temenem hlavy. Spodní tři centra znázorňují vitální energii - nižší přírodu, zatímco horní tři reprezentují vyšší já - citové, mentální a duchovní. Čtvrté centrum v oblasti srdce integruje spodní a horní centra vědomí. Představme si obraz, jako by nás osmička zahalovala, či obalovala a spojovala nejhlubší prostor duše - podvědomí s nadvědomím - nadjá na temenu hlavy symbolizující nejvyšší vrchol duchovního prostoru (vědomí).

Pochod osmičkou se podobá putování po úzké stezce, kdy po levé a pravé straně vnímáme propast, kterou musíme překonat, abychom mohli vystoupit na duchovní vrchol. Klíčová slova jsou - bdělá pozornost, odvaha a vytrvalost - kterými otevíráme mysteria života - nadpřirozené síly a schopnosti okultní, jimiž jsou - jasnozřivost, telepatie, vyšší zázračné síly - indicky nazývané siddhis. Tyto síly spolu s vyššími stavy vědomí nám otevírají zcela nové dimenze - síly - vhledu, vnoru a prozření, které nás uvolňují, osvobozují od egocentrických motivací, které nás vystavují nebezpečí. Zejména temné (démonické) síly okolí, které by chtěly námi manipulovat, vyžadují nejvyšší obezřetnost a odpovědnost. Bible nás upozorňuje na falešné proroky a duchovní učitele. Tvořivé síly nám jsou darovány nebesy jedině v případě, že chceme ovládnout sami sebe, své nižší (živočišné) já. Žel hodně lidí fascinuje černá magie s projevy senzace, falešných „zázraků“, aniž by usilovali o očistu, prosvětlení těla a duše.

Velké pasti na naší duchovní cestě za světlem jsou: pýcha, ješitnost, touha po moci, po zpozornění vůči naší osobnosti, hektika, závist a nenávisť.

Zdokonalování osmičky umožňuje pevná víra v Boha, jeho moc vůči pokušení.

V osmičce se zrcadlí etika téměř všech náboženství a duchovních tradic: osm blahoslavenství Ježíšových, osmidílná cesta Buddhova. Osmička je číslo spirituálního učitele, ale také i člověka, který slouží Bohu - neb vše, co je nám od Boha dáno, je nám darováno pro plnění Božího plánu. Mnohdy potřeba přetít pouta touhy po úspěchu, po sebezviditelnosti ega.

Nejstarším symbolem osmičky je *caduceus* neboli Merkurova hůl, léčivá síla Duchem a silami přírody. Je tudíž prospěšné denně meditovat na číselný znak osmičky, vyvolávat do vědomí odvahy a vytrvalosti duchovní slunce, prozařující nižší centra neklidu a úzkosti, kdy bdělá pozornost zamezuje mezní protiklady v nitru člověka.

ing. Miluše Šubartová